

aforisme practice & filosofice

Patul

lui

Procurst

CUPRINS

Procust	7
Mulțumiri	9
Preliminarii	11
Anti-narațiuni.....	17
Chestiuni ontologice	23
Sacrul și profanul.....	25
Șansă, succes, fericire și stoicism	29
Probleme nostime și mai puțin nostime de-ale fraierilor	37
Tezeu sau despre o viață ca în paleolitic	41
Republica literelor	47
Universalul și particularul.....	53
Păcăliți de hazard.....	55
Estetică.....	59
Etică.....	61
Putere și fragilitate.....	67
Sofismul ludic și comportamentul condiționat	71

Epistemologia și cunoașterea substractivă.....	75
Scandalul predicției.....	79
Cum să fii și să izbutești să rămâi filosof.....	81
Viața economică și alte subiecte grozav de triviale..	85
Cel înțelept, cel slab, cel magnific.....	91
Implicitul și explicitul	95
Despre soiurile de iubire și ne iubire	99
Sfârșit.....	101
Postfață.....	103

PRELIMINARII

Persoana pe care te temi cel mai mult să o contrazici ești tu însuși.

O idee începe să fie interesantă atunci când ți se face frică să o duci până la ultimele ei consecințe logice.

Comaniile farmaceutice sunt mai pricepute la inventarea unor boli potrivite medicamentelor existente, decât la inventarea unor medicamente potrivite pentru bolile existente.

Ca să înțelegi efectul eliberator al ascetismului, gândește-te că este mult mai dureros să pierzi jumătate din avere, decât să o pierzi pe toată.

Ca să ruinezi un prost, dă-i informații.

Lumea academică este pentru cunoaștere ceea ce este prostituția pentru iubire; o imitație bună la suprafață, însă, pentru cine nu este naiv, nu tocmai același lucru.*

În știință ai nevoie să înțelegi lumea; în afaceri, ai nevoie ca alții să o înțeleagă greșit.

Bănuiala mea este că l-au condamnat pe Socrate la moarte pentru că e ceva teribil de respingător, de alienant și de neomenesc în faptul de a gândi cu prea mare claritate.

Pe înțelept, educația îl face un pic mai înțelept, însă pe prost îl face infinit mai primejdios.

Pentru o idee, testul originalității nu este absența oricărei idei precursoare, ci prezența mai multora, dar incompatibile.

Dubla pedeapsă a modernității este că ne face în același timp să îmbătrânim prematur și să trăim mai mult.

* Aici este nevoie de o precizare. Există și excepții, dar există și multe cazuri cunoscute în care o prostituată se îndrăgostește de un client. (N. a.)

Un erudit este o persoană care etalează mai puțin decât știe; un jurnalist sau un consultant este exact opusul.

Mintea noastră funcționează cel mai bine atunci când nu-i spunem ce să facă – iată un lucru pe care oamenii îl descoperă, uneori, când fac duș.

Dacă furia ți se atenuează cu timpul, înseamnă că ai săvârșit o nedreptate; dacă sporește, înseamnă că ai suferit o nedreptate.

Mă întreb dacă cei care recomandă generozitatea pentru răsplata pe care o așteaptă de pe urma ei își dau seama de contradicție, sau dacă ceea ce ei numesc generozitate nu e altceva decât o atractivă strategie de investiție*. Cei care cred că religia se referă la „credință“ nu înțeleg nici religia, nici credința.

* Un act generos este un act care nu ar trebui să urmărească vreo răsplată, fie ea financiară, socială ori afectivă. Un act generos este un act deontic (ce presupune îndeplinirea necondiționată a datorriilor), nu unul utilitarist (care urmărește un câștig colectiv sau individual). Nu e nimic rău în actele „generoase“ care oferă donatorului o recompensă afectivă sau fângăduința mântuirii; ele nu trebuie desemnate însă prin același termen ca acțiunile deontice, pe care doar simțul datoriei le face posibile. (*N. a.*)

Munca îți nimicește sufletul, furișându-se neobservată în mintea ta în timpul orelor petrecute oficial în afara programului; fii selectiv când trebuie să-ți alegi o profesie.

În natură, nu repetăm niciodată aceeași mișcare. În captivitate (birou, sala de sport, transport, sporturi), viața este doar o vătămare pricinuită de stresul repetitiv. Nu există hazard.

A folosi drept scuză lipsa de bun-simț a altora este în sine o dovadă a lipsei de bun-simț.

Acceptarea cămășii de forță a logicii strâmte (aristotelice) și evitarea inconsistențelor fatale nu reprezintă unul și același lucru.

Economia nu se poate împăca cu ideea că un colectiv (și conglomeratele în genere) este mult mai puțin previzibil decât indivizii.

Nu vorbi despre „progres“ invocând longevitatea, siguranța sau confortul înainte de a compara animalele de la grădina zoologică cu cele din sălbăticie.

Dacă dimineța știi cu o oarecare precizie cum va arăta ziua ta, ești întrucâtva mort – cu cât știi mai precis, cu atât ești mai mort.

Între gheață și apă nu există o stare intermediară, însă există una între viață și moarte: serviciul.

Ai o viață echilibrată atunci când cele mai multe dintre lucrurile de care te temi sunt însoțite de promisiunea incitantă a unei aventuri.

Nimeni nu dorește să fie complet transparent; nici pentru ceilalți și cu siguranță nici pentru sine.

ANTI-NARAȚIUNI

Cel mai bun mod de a te răzbuna pe un mincinos e să-l convingi că ai crezut ce ți-a spus.

Când vrem să facem ceva, dar în mod inconștient suntem siguri că vom da greș, cerem sfaturi, ca să putem arunca vina pentru eșec pe altcineva.

E mai greu să spui *nu* atunci când vorbești serios, decât atunci când nu vorbești serios.

Niciodată să nu spui *nu* de două ori, dacă vorbești serios.

Lucrurile pe care le spui ca să-ți aperi reputația sunt cele care o vatămă cel mai mult.

Îmbătrânirea este momentul când o persoană începe să vorbească despre îmbătrânire: aceasta este singura definiție obiectivă a îmbătrânirii.

Oamenii te vor invidia pentru succesul tău, pentru averea, inteligența și înfățișarea ta, sau pentru statutul tău, dar rareori pentru înțelepciunea ta.

Ceea ce oamenii numesc modestie este în cea mai mare parte aroganță bine deghizată.

Dacă vrei ca oamenii să citească o carte, spune-le că este supraevaluată.

Nu câștigi niciodată o dispută până când cineva nu te atacă personal.

Nimic nu este mai permanent decât aranjamentele, deficiențele, armistițiile și relațiile „temporare”; și nimic nu este mai temporar decât cele „permanente”.

Cele mai grele momente nu sunt cele petrecute cu oameni neinteresanți, ci mai degrabă acelea petrecute cu oameni neinteresanți, care se străduiesc din răspuțeri să facă pe interesanți.

Ura este o iubire ce conține undeva, în codul său, o greșeală de literă: corigibilă, dar foarte greu de depistat.

Mă întreb dacă un dușman de moarte ar fi gelos să descopere că urăsc pe altcineva.

Caracteristica tipică a ratatului este aceea că deplânge la modul general lipsurile, greșelile, contradicțiile și iraționalitatea omenirii – fără să le exploateze pentru amuzament și în folos propriu.

Dovada că ți-a plăcut într-adevăr o carte este faptul că o recitești (și de câte ori o recitești); dovada că ți-a plăcut cu adevărat compania cuiva este disponibilitatea de a te întâlni cu persoana respectivă din nou și din nou – restul e confuzie sau acea specie de sentiment denumit acum respect de sine.

Întrebăm „de ce este el bogat (sau sărac)?“, nu „de ce nu e mai bogat (sau mai sărac)?“; „de ce e criza atât de profundă?“, nu „de ce nu e mai profundă?“.

Ura e mult mai greu de simulat decât iubirea. Auzi despre dragoste prefăcută, dar niciodată despre ură prefăcută.

Opusul bărbăției nu este lașitatea, ci tehnologia.

De obicei, ceea ce numim „un bun ascultător“ este o persoană cu o indiferență bine cizelată.

Manifestarea inconsecvenței, nu absența ei, îi face pe oameni atrăgători.

Îți amintești e-mailurile la care nu ai primit răspuns mai bine decât pe acelea la care nu ai răspuns tu.

Oamenii rezervă complimentele obișnuite celor care nu le rănesc mândria; pe ceilalți îi elogiază adesea numindu-i „aroganți“.

De la Cato cel Bătrân încoace, și-a făcut apariția un anumit tip de maturitate, aceea care învinuiește noua generație de „superficialitate“ și o laudă pe cea de dinainte pentru „valorile“ ei.

E la fel de greu să te abții de la a-i cicăli pe alții cu sfaturi despre exercițiile fizice și alte chestiuni legate de sănătate,

Cartea lui Nassim Nicholas Taleb, *Patul lui Procust*, are două mari virtuți: reușește să surprindă adevăruri care rămân adeseori nerostite sau spuse numai pe jumătate și să le formuleze într-o formă extrem de concisă și percutantă, care se întipărește imediat în memorie. Există aforisme ce ne comunică despre tensiunea dintre sacru și profan mai mult decât tratate întregi care discută această temă, așa cum există aforisme în care, prin numai câteva cuvinte, pericolele tehnologiei moderne și ale gândirii reduționiste, sau drama omului modern, care trăiește într-o precaritate de care nu mai este conștient, sunt puse în evidență în chipul cel mai limpede. Prin eleganța, elocința și incisivitatea ei, *Patul lui Procust* este o carte care își va însoți cititorii multă vreme după ce i-au parcurs paginile.

„Niciunul dintre cititorii *Lebedei Negre* sau ai lucrărilor sale academice despre economie, probabilități, risc, fragilitate, filozofia statisticii, epistemologie aplicată etc. nu se va îndoi vreo clipă de faptul că Taleb este perfect îndreptățit să disemineze înțelegciune.“

— *THE NEW YORK TIMES*

„Taleb scrie într-un stil care datorează la fel de multe lui Stephen Colbert ca lui Michel de Montaigne.“

— *THE WALL STREET JOURNAL*